

שאלה: כיצד יש לומר בברכות קריאת שמע בשחרית: האם "בשפה ברורה ובנעימה, קדושה כולם כאחד..." כאשר במלה "קדושה" הדל"ת מנוקדת בשורוק, או שמא "בשפה ברורה ובנעימה קדושה, כולם כאחד..." כאשר במלה "קדושה" הדל"ת מנוקדת בחולם?

תשובה: הנה ברש"י על ישעיהו פרק ו' פסוק ג' כתוב: "וקרא זה אל זה - נוטלין רשות זה מזה שלא יקדים האחד ויתחיל ויתחייב שריפה אלא אם כן פתחו כולם כאחד וזהו שיסד ביוצר אור: קדושה כולם כאחד עונים..." וכן כתב בתוספות חגיגה דף י"ג עמוד ב' ד"ה "מזיעתן": "... והיינו אשר תקנו ויסדו אנשי כנסת הגדולה ביוצר ונותנין רשות זה לזה, קדושה כולם כאחד עונים ואומרים..." וכן כתוב ב"שער הכוונות" (דף נ"א ע"ב) לרבי חיים ויטאל כפי שקבל מרבו האר"י: "יש להפסיק בין תיבת ובנעימה לתיבת קדושה, וכאילו הוא אומר, בשפה ברורה ובנעימה, כולם כאחד עונים קדושה באימה ואומרים ביראה". וכן כתב רבי עבדאללה סומך בשו"ת "זבחי צדק" חלק ג' (סימן קנ"א עמוד ער"ה), וכן הוא בסידור "עולת ראייה" לרבי אברהם יצחק הכהן קוק, וכן כתב בסידור "עבודת התמיד" לרבי אלישע חביליו. כן משמע מספר "המנהיג" (דיני תפלה סימן ל"א) לרבי אברהם בן נתן הירחי שכתב שיחיד אינו מזכיר קדושה הנאמרת בציבור אלא אומר: "בשפה ברורה ובנעימה, לא-ל ברוך נעימות..." וכן משמע מלשון רב פלטוי גאון בתשובה שהובאה בסידור רבינו שלמה מגרמייזא (עמוד פ"ח) בה כתב: "ויחיד מדלג מנעימה לנעימה, כלומר משפה ברורה ובנעימה, עד לא-ל ברוך נעימות".

אך רבי דוד אבודרהם (בדף כ"ב סע"ב) כתב: "ובנעימה קדושה, פירוש ובנעימת קול קדושה וטהרה, ויש יחידים שאומרים: קדושה כולם כאחד וכו', והראשון נכון". גם הבית יוסף או"ח סימן נ"ט מצטט את ה"ארחות חיים" שכתב: "בשפה ברורה ובנעימה קדושה. כך כתוב בפרקי היכלות וכן שמעתי מגדולי הדור שאומרים כן". הרמ"א ב"דרכי משה" כתב על זה "וכן מסודר בסידורים שלנו". וכן דעת רבי יהודה בר יקר (רבו של הרמב"ן) בספר "פירוש התפלות והברכות" וכן הוא בספר "לחם הבכורים".

ובאמת נחלקו הפוסקים. מהם נהגו כרש"י, כתוספות וכאר"י, ומהם נהגו כאבודרהם. "ערוך השלחן" או"ח סימן נ"ט סעיף י' מביא את שתי השיטות. חלק מן הפוסקים גם שינו טעמים במהלך השנים. החב"ב (רבי חיים בן ישראל בנבנשת) כתב בספרו "שיורי כנסת הגדולה": "ובימי חרפי היה מנהגי כדברי רש"י ותוספות הנ"ל לומר קדושה כולם כאחד, הדל"ת בשורוק, וכעת חזרתי בי ואני אומר ובנעימה קדושה, הדל"ת בחולם, וכמ"ש בספר היכלות". לעומתו, היעב"ץ כתב בסידורו לומר "ובנעימה קדושה" עם דל"ת בחולם, ואחר כך כתב בספרו "מור וקציעה" (ר"ס נ"ט): "איברא דלדידי גירסת "קדושה כולם כאחד" עדיפא, וניחמתי כי עשיתי עיקר מהנוסח הקודם".

לסיכומו של דבר, בשו"ת "יביע אומר" לרבי עובדיה יוסף חלק ח' - או"ח סימן י"א הביא את רוב המקורות הנ"ל וסיים שם: "ומכל מקום, בהיות שרש"י ותוספות מסייעים לדברי האר"י ז"ל מנהגינו לומר כדבריהם "קדושה כולם כאחד", ומכל מקום דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד".